

Zaki Laïdi (red.):

EU Foreign Policy in a Globalized World. Normative power and social preferences.

Londen/New York: Routledge/Centre for International Studies and Research, France, 2008; ix + 201 blz.; (GARNET series Europe in the World) ISBN-10: 0-203-92740-0

In deze studie – waaraan hoofdzakelijk Franse wetenschapslieden, verbonden aan ‘Sciences Po, Paris’, meewerkten – worden in elf essays inhoud en normatieve kracht van de Europese waarden geanalyseerd, in het bijzonder op het terrein van democratie en mensenrechten. In een meer algemeen gedeelte worden ontstaan, inhoud en geschiedenis van de Europese ‘norms and preferences’ behandeld. Deel twee gaat over de kosten en baten van de Europese pogingen de ‘reception of democracy and human rights’ in verscheidene delen van de wereld te bevorderen. Wat de bevordering van de democratie betreft, wijst men erop dat de Europese Unie, in tegenstelling tot de Verenigde Staten, geen uitgewerkte doctrine heeft van ‘democracy promotion’, laat staan dat er in dit opzicht van een Europese ‘missie’ kan worden gesproken. Maar met zijn beleid van uitbreiding van de EU met de Midden- en Oost-Europese staten heeft Europa zich duidelijk een voorvechter van de democratie betoond. In een hoofdstuk over bevordering van de mensenrechten door de Verenigde Naties wordt gesproken van een door de EU gemiste kans invloed uit te oefenen. Dit als gevolg van gebrek aan eenheid, terwijl het voeren van een ‘blok-politiek’ noodzakelijk is, wil men in de VN iets bereiken. Ook komen de haken en ogen van het voeren van een beleid ter bevordering van de democratie in de buurlanden (zoals Oekraïne en Moldova), in Noord-Afrika

en Afghanistan aan bod. Bij Afghanistan wordt gewezen op het gevaar dat onze ‘democratische overtuigingen’ ertoe kunnen leiden ‘to believe in the supreme virtue of institutions and to believe in the superiority of universal norms without paying attention at the specificity of the contexts’ (blz. 142). Het laatste hoofdstuk van de bundel is gewijd aan de verhouding tussen de EU en de ontluikende supermogendheid China en de betekenis die dit kan hebben voor de strijd ter bevordering van de mensenrechten. (F.v.d.B.)

Furio Cerutti & Sonia Lucarelli (red.):

The Search for a European Identity. Values, policies and legitimacy of the European Union.

Londen/New York: Routledge, 2008; xiii + 232 blz.; (GARNET series Europe in the World) ISBN-13: 978-0203-92677-2

Deze bundel is een door hoofdzakelijk Italiaanse wetenschapslieden verrichte studie naar de identiteit en legitimiteit van de Europese Gemeenschap. Beide hebben ernstig geleden door de referenda over het constitutioneel verdrag. In elf artikelen worden onderwerpen die betrekking hebben op de handelingen en mores van de EU, de mate van identiteit, legitimiteit, zelfidentificatie, alsmede de externe beeldvorming daarover behandeld. In het deel ‘Memory and space’ wordt aandacht geschonken aan het proces van herdenking van de oorlog, het natiegevoel en de positie van de grote steden in Europa. Een betoog over Brussel komt tot de conclusie dat Brussel als hoofdstad van de EU functioneel mag zijn, maar dat zijn bijdrage aan de identiteit van de EU zeer gering is en wordt beperkt tot ‘its rally of bureaucratic elites and lobbyists’ (blz. 73). In het deel ‘Politics and ethics: the regulation of technology’ komt het verband tussen het beleid ten aanzien van de opwarming van de aarde, de voedsel-

veiligheidspolitiek en de biotechnologie enerzijds, en de politieke identiteit anderzijds, aan de orde. Ook worden Europa’s sociale modellen en het daaraan verbonden (positieve) zelfbeeld aan een onderzoek onderworpen en beoordeeld, terwijl in het laatste deel de manieren waarop de EU aankijkt tegen bevordering van de mensenrechten en ‘the rule of law’, aan bod komen: ‘Building the image of a rule of law promoter’. Hier is tevens een hoofdstuk gewijd aan de vraag hoe ‘de ander’ de EU beziet en de invloed die daarvan uitgaat. Beide redacteuren leggen er overigens de nadruk op dat er bij deze studie is uitgegaan van vier vooronderstellingen: 1 het Europese proces – ‘postnationaal en niet-federaal’ – kan slechts worden lamgelegd of teruggedraaid met grote risico’s voor de stabiliteit van de Unie; 2 het is van

zelfsprekend dat een politiek proces identiteitsproblemen met zich brengt voor elites en burgers voorafgaande aan de legitimatie van instituties; 3 het geloof dat zelfs wanneer het zou gaan om een ‘objet politique non identifié’, een identificatieproces berust op ‘high political acts’, uitgeoefend door een leiderschap en steunend op een beleid van educatie en communicatie; en 4 de wijze waarop de EU de rest van de wereld behandelt, en hoe die wereld (mede op grond daarvan) ons beziet, zal een steeds belangrijker rol spelen ‘in shaping our own identity and making the Union legitimate in our own eyes.’ (blz. 218). (F.v.d.B.)

Deze rubriek staat onder redactie van mw dr Fenna van den Burg (F.v.d.B.), die ook alle bijdragen aan deze aflevering verzorgde.

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

S. Yunanto e.a.:

Militant Islamic Movements in Indonesia and South-East Asia.

Jakarta: Ridep Institute/Friedrich-Ebert-Stiftung, z.j.; x + 310 blz.; (resp.: ridep@cbn.net.id en: info@fes.or.id) ISBN 979-96584-3-8

Deze publicatie bevat een analyse van de Indonesische en Zuid-Aziatische militante islamitische bewegingen, gezien vanuit politiek- en veiligheidsperspectief. Dit betekent, aldus de hoofdredacteur, dat niet de sociologische en theologische aspecten van deze bewegingen, maar hun organisaties, hun programma voor vestiging van een islamitische staat onder 'sharia law', hun 'crackdown on vice' en hun relaties tot de militaire macht en geweld aandacht krijgen. De publicatie is een rapportage van een onderzoek van vier maanden, werd gesteund door de Duitse sociaal-democratische Friedrich Ebert Stichting, en behandelt onderwerpen als de logica achter de groei van de militante bewegingen; het profiel van de diverse groepen en hun onderlinge relaties; hun ideologie en hun houding jegens democratie, pluralisme en de islamitische staat. Verder wordt nagegaan in hoeverre de aantijgingen van contacten met terroristische bewegingen, van betrokkenheid van het leger en van een aandeel in het conflict rondom Ambon op waarheid berusten. Het tweede deel bevat artikelen van wetenschapslieden verbonden aan instituten in Australië, Singapore, Thailand, Maleisië, Filipijnen en Indonesië. Zij werden gepresenteerd op een *workshop* over Militante Islamitische bewegingen, georganiseerd door het Ridep Instituut in Jakarta. (F.v.d.B.)

Ola Dahlman, Svein Mykkeltveit & Hein Haak:
Nuclear Test Ban. Converting Political Visions to Reality.

Springer.com, 2009; xviii + 277 blz.; ISBN 978-1-4020-6883-6 (6885-0)

Dit is een gedetailleerd verslag van totstandkoming en inhoud van de *Comprehensive Nuclear Test-Ban Treaty* (CTBT), inclusief het verificatieregime, zoals in 1996 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Het verslag is geschreven door een Zweedse, Noorse en Nederlandse wetenschappelijk onderzoeker en het kreeg een begeleidend schrijven mee van de ministers van buitenlandse zaken van de drie landen. Het boek is bedoeld voor diegenen die zich bezighouden met wapenbeheersing en ontwapening, en ook voor vertegenwoordigers van niet-gouvernementele organisaties en journalisten 'seeking a deeper understanding of the nuclear test ban issue and of multilateral arms control and disarmament treaties in general'. In de periode dat het boek werd gefinaliseerd (mei 2008) was het verdrag door 144 staten geratificeerd. Maar aangezien negen van de zg. 'Annex 2-staten', waarvan de handtekening verplicht is wil het verdrag in werking treden, ontbraken, is dat tot nu toe niet gebeurd (Noord-Korea, India en Pakistan hebben wel getekend, maar niet geratificeerd; China, Egypte, Indonesië, Iran, Israël en de Verenigde Staten hebben niet getekend). Het meest controversieel is de formulering van het artikel over inwerkingtreding van het verdrag. De ambitie 'all states of concern' bij het verdrag te betrekken, bood elk land de

gelegenheid 'to take the treaty hostage' (blz. 73). Desalniettemin is het verificatiesysteem al provisorisch operationeel en heeft het zijn effectiviteit bewezen. Het boek bestaat uit vier delen. In deel één treft

men een historisch overzicht aan van kernproeven, kernwapens en vroegere verdragen, gevolgd door een hoofdstuk over technologische aspecten. Deel twee bevat een overzicht van de onderhandelingen over het verdrag en een uiteenzetting over het verdrag zelf. Deel drie behandelt alles wat te maken heeft met de 'implementation' van het verdrag. Het laatste deel bevat een analyse vanuit politiek, wetenschappelijk en managementperspectief van de ervaringen en de lessen die daaruit zijn geleerd. De studie bevat ook enkele overwegingen over hoe het CTBT weer op gang te krijgen. Aangezien het verdrag volgens de auteurs een prachtig voorbeeld is van een niet-militaire toepassing van wetenschap en technologie ter ondersteuning van de veiligheid in de wereld, brengen zij ten slotte ook in het kort de nieuwe veiligheidsagenda en de noodzaak van een nieuwe investeringsstrategie ter wille van die veiligheid ter sprake. Bijlage 1 bevat een lijst van de 'Seismic stations, Radionuclide stations and Laboratoire, Hydrocostic stations and Infrasound stations' in de wereld; terwijl in bijlage 2 de namen van bij de totstandkoming van het verdrag betrokken personen staan vermeld. (F.v.d.B.)

Jeronim Perovic, Robert W. Orttung & Andreas Wenger (red.):

Russian Energy Power and Foreign Relations. Implications for Conflict and Cooperation.

Londen/New York: Routledge (CSS Studies in Security and International Relations); 2009, xvii + 251 blz.; ISBN-10: 0-203-88009-9

Rusland is de grootste exporteur van aardgas in de wereld en blijft, wat de export van olie betreft, slechts iets achter bij Saoedi-Arabië. Vragen die zich hierbij opdringen, zijn: hoe duurzaam is de daardoor gegenereerde economische groei van Rusland en welke invloed heeft dit op de binnen- en buitenlandse politiek van Moskou? Een andere vraag is wat het Westen hiermee aanmoet, aangezien we hier te maken hebben met een land dat zich onder Poetin en Medvedev steeds assertiever jegens het Westen opstelt. Een en ander komt in deze bundel van elf artikelen van energie- en Ruslanddeskundigen aan de orde. De bundel bestaat, na een inleidend artikel, waarin de rol van Rusland als energiemogendheid en de binnen- en buitenlandse dimensies daarvan worden aangestipt, uit vier delen. Het eerste deel concentreert zich op de binnenlandse dimensie: zo komen de duurzaamheid van Ruslands energiemacht, de sociaal-politieke aspecten van de gegenereerde welvaart en de rol die de Russische staat zou kunnen spelen bij de ontwikkeling van olie en gas aan de orde. Deel twee behandelt de rol van Rusland in de internationale energiemarkten: Europa wordt beschouwd als Ruslands 'key customer'; de rol van Rusland in de Euraziatische markt stuit op toenevende uitdagingen, waarop het een antwoord tracht te krijgen; Ruslands toekomstige klanten zijn te vinden in 'Asia and beyond'. Tegen de achtergrond van veranderende machts-

verhoudingen in de wereld worden de moeilijkheden die zich thans voordoen in Europa, Amerika en China (tot voor kort nog 'self sufficient') en de wijze waarop ze die tegemoet treden, onder de loep genomen. Een belangrijke conclusie (in deel vier) is dat, gezien de geografische ligging en de politieke economie van het Westen in relatie tot Rusland, het eerder Europa is dan de Verenigde Staten dat de sleutel heeft tot het succesvol beheer van de energiebetrekkingen van het Westen met Rusland. Een stabiele energieverhouding tussen Rusland en Europa zou dan moeten berusten op erkenning van het gegeven dat zowel Rusland als vele Europese landen op de middellange en lange termijn wat afzet en levering van energie betreft van elkaar afhankelijk zijn. Rusland handelt voorlopig traag wat het ontwikkelen van export naar Azië betreft. En aan beide zijden is sprake van 'limited diversification options'. (F.v.d.B.)

Christopher J. Coyne:

After the War. The Political Economy of Exporting Democracy.

Stanford, California: Stanford University Press, 2008; x + 238 blz.; ISBN-13: 978-0-8047-5439-2

Deze studie gaat over de vraag in hoeverre oorlogen, bezetting en wederopbouw pogingen van de kant van de bezetter (in dit geval de Verenigde Staten) bijdragen aan een ontwikkeling van het betrokken land in democratische richting. Doen pogingen de democratie te exporteren wellicht meer kwaad dan goed? De auteur analyseert dit vraagstuk vanuit diverse economische invalshoeken. Na een model te hebben ontwikkeld waarmee wederopbouw pogingen van de bezetter kunnen worden begrepen en na de mechanismen te

hebben onderzocht die na de oorlog de noodzakelijke transformatie en samenwerking met de bezetter zouden moeten bevorderen, wordt een en ander toegepast op zes historische en actuele reconstructie pogingen. Het gaat daarbij om 'succesvolle' wederopbouw, zoals in Japan en West-Duitsland; om 'niet-succesvolle' opbouw, zoals in Somalië (waar in de jaren '90 de VN intervenieerden en de Amerikanen het land bezetten) en Haïti (waar de Amerikanen sinds 1915 herhaaldelijk ingrepen), en ten slotte om de huidige wederopbouw pogingen in Afghanistan en Irak. Coyne's conclusie is dat waar het 'falende staten' betreft, pogingen tot wederopbouw, inclusief een ontwikkeling in democratische richting, blijken te mislukken. Aan gebruik van grof militair geweld, met een daarop volgende bezetting (imperialistisch optreden van de Verenigde Staten), kleven veel bezwaren. Vredeshandhavende acties

blijken eveneens weinig succesvol. Daarentegen biedt 'principiële non-interventie gecombineerd met unilaterale vrijhandel' de meeste kans op succes. Waar het 'dealing with weak, failed, and conflict-torn states' betreft, is deze

benadering op den duur het meest effectief in het verspreiden van 'liberal democracy around the world'. In het laatste hoofdstuk, 'Liberal Means to Liberal Ends', zet Coyne deze stelling nader uiteen (blz. 171-194). (F.v.d.B.)